Archwilio Cymru
Audit Wales

Cyngor Sir y Fflint

Crynodeb Archwilio Blynyddol 2023

Dyma ein crynodeb archwilio ar gyfer Cyngor Sir y Fflint.

Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers y Crynodeb Archwilio Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2023. Mae ein crynodeb archwilio yn rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ceir rhagor o wybodaeth am y dyletswyddau hyn ar ein gwefan.

Ynglŷn â'r Cyngor

Rhai o'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu

Ffeithiau allweddol
Mae'r Cyngor yn cynnwys 67 o gynghorwyr sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol canlynol: • Llafur 31 • Annibynnol 26 • Democratiaid Rhyddfrydol 4 • Eryr 3 • Ceidwadwyr 2 • Amymochrol 1
Gwariodd y Cyngor £332.6 miliwn ar ddarparu gwasanaethau[1] yn ystod 2022-23[2].

[1] Rydym yn diffinio gwariant ar wasanaethau fel cost gwasanaethau a godir ar y gronfa gyffredinol o'r Dadansoddiad Ariannu Gwariant, namyn costau unrhyw wasanaethau a ariennir o'r Cyfrif Refeniw Tai, gan ychwanegu praeseptau, ardollau a llog ar ddyledion.

[2] Ffynhonnell: Datganiad o'r Cyfrifon 2022-23

Ffeithiau allweddol
Ar 31 Mawrth 2023, roedd gan y Cyngor £49.7 miliwn o gronfeydd ariannol defnyddiadwy[3]. Mae hyn yn gyfwerth â 14.9% o wariant blynyddol y Cyngor ar wasanaethau[4].
Mae gan Sir y Fflint dri o'r 10% mwyaf difreintiedig o ardaloedd yng Nghymru, dyma'r pumed isaf o'r 22 o gynghorau unedol yng Nghymru[5].
Rhagwelir y bydd poblogaeth Sir y Fflint yn cynyddu 2.8% rhwng 2023 a 2043 o 157,626 i 162,030, gan gynnwys gostyngiad o 3.4% yn nifer y plant, gostyngiad o 2.6% yn nifer y boblogaeth oedran gweithio, a chynnydd o 22.6% yn nifer y bobl 65 oed a hŷn[6].

Dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol

Gwnaethom gwblhau gwaith yn ystod 2022-23 i gyflawni'r dyletswyddau canlynol

- **Archwilio Cyfrifon**

  Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i wneud yn siŵr y rhoddir cyfrif priodol am arian cyhoeddus.
- **Gwerth am arian**

  Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio a yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, a rhaid iddo fod wedi'i argyhoeddi ei fod wedi gwneud hyn.
- **Yr egwyddor datblygu cynaliadwy**

  Mae angen i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â'r ddyletswydd datblygu cynaliadwy wrth bennu eu hamcanion llesiant a chymryd camau i'w cyflawni. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

[3] Rydym yn diffinio cronfeydd ariannol y gellir eu defnyddio fel cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio ar gyfer costau refeniw, lle nad yw'r pwrpas wedi'i ddiogelu gan y gyfraith. Mae hyn yn golygu cyfanswm y gronfa gyffredinol, cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi, a balansau ysgolion. Nid yw'n cynnwys cronfeydd wrth gefn Cyfrif Refeniw Tai, derbyniadau cyfalaf, na grantiau cyfalaf heb eu cymhwyso.

[4] Ffynhonnell: Datganiad o'r Cyfrifon 2022-23

[5] Diffinnir ardal yn y cyd-destun hwn fel 'Ardal Cynnyrch Ehangach Is'. Ffynhonnell: Stats Cymru

[6] Ffynhonnell: Ffynhonnell: Stats Cymru, Amcanestyniadau o'r Boblogaeth

Yr hyn a nodwyd gennym

Archwilio Cyfrifon 2022-23 Cyngor Sir y Fflint

Bob blwyddyn rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

I gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol rydym yn cwblhau prosiectau penodol, ond rydym hefyd yn dibynnu ar waith archwilio arall, a gwaith cyrff rheoleiddio megis Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg). Rydym yn cymryd canfyddiadau ein gwaith archwilio i ystyriaeth wrth asesu a yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau i sicrhau gwerth am arian. Caiff ein canfyddiadau a'n casgliadau eu crynhoi isod.

Ar gyfer 2022-23:

- cyflwynwyd y datganiadau drafft i'w harchwilio ar 12 Gorffennaf 2023. Roedd hyn cyn y dyddiad cau a bennwyd gan Lywodraeth Cymru, sef 31 Gorffennaf 2023.
- roedd ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio yn dda ar y cyfan, ond nodwyd rhai materion arwyddocaol yn ymwneud â chyfrifo am drafodion cyfalaf a chyda phrisiadau wedi'u cwblhau ar dir ac adeiladau'r Cyngor.
- rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn wir a theg ddiamod ar ddatganiadau ariannol yr Awdurdod ar 12 Ebrill 2024, ar ôl y dyddiad cau a gytunwyd gyda Llywodraeth Cymru, sef, 30 Tachwedd 2023. Cyflawnwyd yr archwiliad yn hwyrach na mewn blynyddoedd blaenorol, yn bennaf oherwydd effaith gofynion safonau archwilio newydd. Ymdriniwyd â'r rhain yn ein cynllun archwilio a ystyriwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 27 Medi 2023.
- cafodd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif yr Awdurdod eu paratoi yn unol â Chod CIPFA a chanllaw perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a'n gwybodaeth am y Cyngor.
- Gwnaed nifer o newidiadau i ddatganiadau ariannol y Cyngor yn deillio o'n gwaith archwilio, a adroddwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ein Hadroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol ym mis Ebrill 2024.
- Yn ogystal â chyfrifoldebau'r Archwilydd Cyffredinol dros archwilio datganiadau ariannol y Cyngor, mae hefyd yn gyfrifol am ardystio nifer o hawliadau a ffurflenni grant. Ni nodwyd unrhyw broblemau arwyddocaol yn ein gwaith hyd yma.
- Cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol y dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o'r cyfrifon ar gyfer 2022-23 wedi'i gwblhau.

Adolygiad asesu risg a sicrwydd

Gwnaethom adolygu'r trefniadau a roddir ar waith gan y Cyngor i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau. Gwnaethom gynhyrchu'r adroddiadau canlynol yn deillio o'n gwaith sicrwydd ac asesu risg:

- Pennu amcanion llesiant – gwnaethom edrych ar ddull y Cyngor o bennu ei amcanion llesiant. Mae ein canfyddiadau yn cael eu cwblhau ar hyn o bryd a chaiff eu cyhoeddi yn fuan.
- Defnyddio gwybodaeth am berfformiad – safbwynt defnyddwyr gwasanaethau a chanlyniadau – edrychom ar y data ar bersbectif defnyddwyr gwasanaethau a chanlyniadau a ddarparwyd i aelodau ac uwch swyddogion, a sut mae'r wybodaeth hon yn cael ei defnyddio. Canfuom fod gwybodaeth perfformiad gyfyngedig yn cael ei darparu i uwch arweinwyr yn y Cyngor i'w galluogi i ddeall safbwynt defnyddwyr gwasanaethau a chanlyniadau ei weithgareddau.

Strategaeth Ddigidol

Yn ystod 2022-23, gwnaethom archwilio dull strategol y Cyngor o ymdrin â digidol, ac yn benodol i ba raddau y datblygwyd hyn yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy; ac y bydd yn helpu i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau'r Cyngor. Canfuom fod gan y Cyngor ddull strategol clir ac integredig o ymdrin â digidol, ond mae gwendidau mewn trefniadau i fonitro a gwerthuso gwerth am arian.

Llamu Ymlaen

Gwnaethom adolygu trefniadau'r Cyngor ar gyfer rheoli ei asedau a'i weithlu Ar gyfer asedau, ein prif ffocws oedd ar lety swyddfa ac adeiladau y mae'r Cyngor yn darparu gwasanaethau i'w drigolion ohonynt. I'r gweithlu, rydym wedi canolbwyntio ar yr heriau a amlygwyd yn ystod y pandemig sydd wedi gwaethygu rhai materion gweithlu hirsefydlog. Canfuom fod y Cyngor wrthi'n gweithio ar ei weledigaeth a'i gynlluniau ar draws yr holl wasanaethau, ond bydd edrych ymhellach ymlaen yn cryfhau ystyriaeth y Cyngor o'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Digartrefedd

Yn 2023, gwnaethom archwilio dull strategol y Cyngor o ddarparu dull cynaliadwy ac ataliol hirdymor ar ddarpariaeth o ran digartrefedd. Canfuom fod y Cyngor yn darparu gwasanaeth o ansawdd uchel, ond mae hyn yn anghynaladwy gyda'i gyllid cyfredol.

Arolygiaethau eraill

Gwnaethom hefyd ystyried adroddiadau Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac adroddiadau Estyn, yn ogystal ag unrhyw gamau dilynol a gymerwyd gan y Cyngor mewn ymateb iddynt.

Gwaith a gynlluniwyd ar gyfer 2023-24

Gwnaethom hefyd fwrw golwg ar yr heriau a'r cyfleoedd allweddol sy'n wynebu'r Cyngor. Gallai'r rhain gael effaith ar allu'r Cyngor i gyflawni ei rwymedigaethau cyfreithiol mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r modd y mae'n defnyddio'i adnoddau.

Mae ein gwaith arfaethedig ar gyfer 2023-24 yn cynnwys:

- Asesiad sicrwydd a risg (wedi'i gwblhau)
- Adolygiad thematig – cynaliadwyedd ariannol
- Adolygiad thematig – comisiynu a rheoli contractau
- Adolygiad lleol – cynllunio

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth, ac fe'i penodwyd gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Caiff Swyddfa Archwilio Cymru ei dwyn i gyfrif gan y Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau o werth am arian mewn llywodraeth leol, yn asesu cydymffurfiaeth â'r gofynion sy'n weddill o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a gall gynnal arolygiadau arbennig dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus a noddir ganddi ac sy'n gysylltiedig â hi, Comisiwn y Senedd a chyrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân, pob un â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn y Gymraeg ac yn y Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.